

Näringsutskottets yttrande

1981/82: 9 y

över proposition 1981/82: 106 om forskning m. m. jämte motioner

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har hemställt om yttrande från näringsutskottet över proposition 1981/82: 106 om forskning m. m. i de delar som berör näringsutskottets verksamhetsområde samt motion 1981/82: 770 och motion 1981/82: 2232 yrkande 3. Näringsutskottet får anföra följande.

Kommentarer till propositionen

Av propositionen är det endast begränsade delar som närmare berör näringsutskottets verksamhetsområde, och de ger inte anledning till några omfattande kommentarer från detta utskotts sida.

Mot bakgrund av kooperationsutredningens betänkande (SOU 1981: 60) Kooperationen i samhället gör utbildningsministern efter samråd med industriministern vissa uttalanden rörande *forskning om kooperativ verksamhet* (s. 49 f.). Innebörden är att sådan forskning utgör exempel på ett mångvetenskapligt område, har stor samhällsrelevans och så långt möjligt bör förläggas till högskolan. Behovet av forskning om Kooperationen förutsätts komma att beaktas av forskningsrådsnämnden. Näringsutskottet, som räknar med att senare i år få behandla förslag i en aviserad proposition om kooperationsfrågor, instämmer – utan att därmed ta ställning beträffande prioritering av olika samhällsvetenskapliga forskningsområden – i vad utbildningsministern anför på denna punkt.

Försöksverksamheten med *näringslivskontakt för forskare* behandlas (s. 89–91) med utgångspunkt i forskningssamverkanskommitténs rapport (Ds U 1981: 24) *Kontaktforskare*. Resultatet av denna försöksverksamhet bedöms av utbildningsministern tala för att det bör skapas förutsättningar för en fortsatt kontaktforskarverksamhet. Denna avses skola ytterligare stimulera till spontana kontakter på uppdragsbasis mellan högskolan och bl. a. mindre företag. Utbildningsministern säger sig utgå från att bl. a. regionala och lokala myndigheter och organ med uppgift att främja små och medelstora företags utveckling samt företag som själva engagerar sig i verksamheten skall kunna bidra till att täcka lönekostnaderna i enskilda projekt. Verksamhetens omfattning blir sålunda, framhåller han, beroende av intresset för denna från myndigheter och företag i de skilda regionerna. Högskolan skall emellertid svara för samordning och planering av verk-

samheten med kontaktforskare och bidra med vissa medel för att stimulera denna.

Näringsutskottet har tidigare vid ett par tillfällen (NU 1977/78: 75 s. 16, NU 1979/80: 4 y) haft anledning att uppmärksamma den nu berörda försöksverksamheten. Utskottet noterar med tillfredsställelse att verksamheten med näringslivskontakt för forskare enligt propositionen bedöms ligga också i utbildningsväsendets intresse. Det delade ekonomiska ansvar för denna verksamhet som förordas i propositionen bör enligt utskottets uppfattning kunna få en positiv effekt på verksamhetens fortsatta utveckling. Ett önskvärt mera omfattande engagemang från små och medelstora företags sida förutsätter otvivelaktigt att högskolorna kan göra aktiva insatser för att sprida kännedom om de möjligheter som erbjuds företagen genom verksamheten med kontaktforskare.

Näringsutskottet har på senare år ägnat betydande intresse åt frågor om forskning och utveckling på energiområdet. Efter beredning av näringsutskottet (NU 1980/81: 60) beslöt riksdagen våren 1981 om ekonomisk ram samt riktlinjer för en tredje period för det Huvudprogram Energiforskning som inleddes budgetåret 1975/76.

I propositionen redogörs (s. 168 f.) för vissa organisatoriska förändringar på energiforskningsområdet, avsedda att genomföras den 1 juli 1982. Det bör påpekas att denna redogörelse inte är fullt aktuell efter de beslut som riksdagen nyligen har träffat vid sitt ställningstagande till näringsutskottets betänkande NU 1981/82: 28. Utskottet återkommer i sitt betänkande NU 1981/82: 30 till frågan om organisationen på energiforskningsområdet.

Utbildningsministern redovisar i propositionen (s. 163 f.) vissa förslag av delegationen för energiproduktionsforskning (DFE) till generella åtgärder i syfte att komma till rätta med *basresursproblem inom högskolan i samband med genomförandet av energiforskningsprogrammet*. Han har då konstaterat att högskolan har tilldelats ca 22% av de medel som har anvisats till detta program under den senast avslutade treåriga programperioden, budgetåren 1978/79–1980/81. Av DFE:s förslag är det tre som utbildningsministern efter samråd med industriministern ställer sig positiv till och som sålunda omfattas av regeringens förslag om riksdagens godkännande av riktlinjer för sektorsforskning och sektorsorgan. Det gäller (1) möjlighet för de programansvariga organen inom energiforskningsprogrammet att göra åtaganden för fyra budgetår framåt, (2) tillfälle för sådana organ att yttra sig i samband med förslag eller beslut om professurer med anknytning till energiforskningsområdet och (3) inrättande av arvodes-tjänster för energiforskning. I sammanhanget anförts att de programansvariga organen inom energiforskningsområdet – liksom övriga sektorsorgan – skall ha det fulla programansvaret och det finansiella ansvaret för sin forsknings- och utvecklingsverksamhet, inklusive den långsiktiga kompetensuppbyggnad som erfordras. Vidare understryks betydelsen av löpande kontakter och samverkan mellan sektorsorganen och berörda högskole-

myndigheter. Näringsutskottet har ingen erinran mot de förslag och uttalanden som nu har refererats.

Kommentarer till motionerna

I motion 1981/82: 770 av Kurt Ove Johansson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om *åtgärder för att utveckla en svensk gasteknologi*. Detta är i huvudsak följande. Inför introduktionen av naturgas i Sverige bör man främja ett gasteknologiskt utvecklingsprogram vid Lunds universitets tekniska fakultet. Vid denna bör ett näringslivets forsknings- och utvecklingscentrum för gasteknologi byggas upp. Planerad utbildning på naturgasområdet i anslutning till Sydgasprojektet bör få erforderliga resurser till sitt förfogande.

Näringsutskottet (NU 1980/81: 60 s. 125 f.) avstyrkte och riksdagen avslög förra året en likartad motion med samma upphovsmän. Därvid erinrade utskottet om att bland riktlinjerna för energiforskningsprogrammet ingår att statens stöd bör sättas in på områden där det inte finns naturliga beställare eller där det i något avseende saknas naturliga resurser. Insatser för transport och användning av naturgas – vilket motionärerna förmodades avse med begreppet gasteknologi – ingick inte i energiforskningsprogrammet, framhöll utskottet. Däremot lämnade staten ett betydande stöd till teknik för förgasning av inhemska bränsleråvaror, och detta stöd kom bl. a. den tekniska fakulteten i Lund till godo. Näringsutskottet vill allmänt vitsorda betydelsen av sådan verksamhet som motionärerna nu pläderar för men finner alltså inte skäl för någon framställning från riksdagen till regeringen på grundval av vad motionärerna har anfört. Ett snarlikt motionsyrkande – om åtgärder för att utveckla en svensk gasteknologi i anslutning till Sydgasprojektet – kommer näringsutskottet att behandla i sitt betänkande NU 1981/82: 30.

I motion 1981/82: 2232 av Georg Andersson m. fl. (s) hemställs såvitt här är i fråga (3) att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som [i motionen] anförts beträffande *torvforskningscentrum i Umeå-Luleå*. Motionärerna anför att det krävs betydande forsknings- och utvecklingsinsatser rörande torvbrytning och torvanvändning. De nämner en rad aspekter som bör uppmärksammas. Det är enligt motionärerna naturligt att man inom ramen för energiforskningsprogrammet bygger upp ett torvforskningscentrum, förlagt delvis till Umeå och delvis till Luleå.

Näringsutskottet delar motionärernas uppfattning att en brett upplagd torvforskning är angelägen. Det ingår också – vilket berörs i årets budgetproposition (prop. 1981/82: 100 bil. 17 s. 187) – som ett viktigt led i energiforskningsprogrammet att främja sådan forskning. Näringsutskottet – som i betänkandet NU 1981/82: 30 kommer att behandla ett par andra motionsyrkanden rörande torvforskning, även de med regional inriktning

– kan emellertid inte stödja förslaget att riksdagen nu skall ta ställning för inrättande av ett särskilt torvforskningsinstitut med viss angiven förläggning.

Stockholm den 6 maj 1982

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Lennart Pettersson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp), Karl Björzén (m), Birgitta Johansson (s) och Ivar Franzén (c).